

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA RESTAUROVÁNÍ**

**1/ TAPETOVÉ DVEŘE ZE SOUBORU
BAROKNÍCH TAPET
OD NEZNÁMÝCH AUTORŮ V TZV.
VELKÉM ČÍNSKÉM SALONKU,
STÁTNÍ ZÁMEK VELTRUSY.**

**2/ VÁCLAV SIVKO, K - 2865
„NÁVRH NA GOBELÍN“**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**AUTOR PRÁCE: Andrea Havlíčková
VEDOUCÍ PRÁCE: Josef Čoban akad. mal. a rest.**

2007

**UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF RESTORATION**

**1/ A WALLPAPER DOOR FROM
A SET OF BAROQUE
WALLPAPERS,
FROM UNKNOWN AUTHORS,
IN THE SO CALLED BIG CHINESE
SALON IN THE STATE CASTLE
VELTRUSY**

**2/ VÁCLAV SIVKO, K - 2865
„A TAPESTRY DESIGN“**

BACHELOR WORK

AUTHOR: Andrea Havlíčková

SUPERVISOR: Josef Čoban, akad. mal. & restorer

2007

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající za zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice (pobočka FR Litomyšl)

V Pardubicích dne 20. 08. 2007

Andrea Havlíčková

Počet vyhotovení restaurátorské dokumentace: 1
Místo uložení dokumentace: UNIVERZITA PARDUBICE
Archiv Fakulty Restaurování
Jiráskova 3, Litomyšl

©

Dokumentace je chráněna jako dílo vědecké, literární a umělecké ve smyslu zákona číslo 121/2000 Sb. v úplném znění (autorský zákon) s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v úplném znění má investor – NPÚ územní pracoviště pro střední Čechy.

Prohlašuji, že jsem používala při restaurování pouze materiálů a postupů uvedených v této restaurátorské dokumentaci. Nejsem si vědoma nových zjištění a skutečností na restaurované památce, které by nebyly uvedeny v této dokumentaci.

Prohlašuji, že restaurátorský zásah byl proveden v mezích určených zadáním.

V Pardubicích dne 20. 08. 2007

.....
restauroval
Andrea Havlíčková
Trávník 24
Přerov 750 02

.....
zodpovědný restaurátor
Josef Čoban, ak. mal.

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se skládá ze 2 restaurátorských dokumentací.

První část se věnuje restaurování panelu tapetových dveří ze souboru barokních tapet z Velkého čínského salonku na státním zámku Veltrusy. Byla restaurována barevná vrstva na plátně s rokajovými ornamenty, včetně textilní podložky a podkladu, stejně tak papírové části tapety s čínskými motivy zátiší, květin a ptáčků. Panel byl očištěn, přepnut na pomocný rám, následovala konsolidace barvené vrstvy a materiálů nosných podložek. Následně byla sejmuta přemalba. Poté byly doplněny ztráty a na závěr provedeny retuše.

Druhá část práce se zabývá restaurováním návrhu na gobelín provedený kombinovanou technikou malby akvarelu s pastelem na papíře, bez názvu, z druhé poloviny 20. století. Autorem je Václav Sivko. Dílo bylo vyčištěno, byly doplněny ztráty, následně bylo přistoupeno k retuším a závěrečné adjustaci do složky z alkalické lepenky.

Obě části jsou doprovázeny obrazovou přílohou s podrobnými fotografickými dokumentacemi a přílohou s výsledky laboratorních průzkumů.

Abstrakt

The presented bachelor work consists of 2 restoration documentations.

The first part attends the restoration of a panel of wallpapers door from a set of baroque wallpapers in the so-called Large Chinese salon in the State Castle Veltrusy. The restoration was undertaken both on the paint layers on canvas with rococo ornaments including textile support and underlayer and on the paper parts with Chinese motifs. The panel was cleaned, restretched on an auxiliary frame, then the consolidation of the paint layer and the supports followed. The repaint was removed. After this the defections were completed and the final retouches were carried out. The work of art was stretched on a new frame and it will be placed back on the wall.

The second part of the bachelor work considers on the restoration of a tapestry design executed by combination art technique of watercolour and pastel painting on paper, without title, from the second half of 20th century. The author is Václav Sivko. This piece of art was cleaned, the defections were completed, the retouches were carried out and it was deposited in a alkaline componet.

Both parts are followed by photographic documentations and by an appendix with the results of the chemical and technological research.

Obsah:

1. Tapetové dveře P13a, Veltrusy	7
2. Václav Sivko, K – 2865, „Návrh na gobelín.....	26

Restaurátorská dokumentace

1. 1. Úvod.....	8
1. 2. Typologický popis	9
1. 3. Popis poškození	10
1. 4. Restaurátorský záměr	11
1. 5. Postup restaurátorských prací	13
1. 6. Seznam použitých materiálů	17
1. 7. Doporučené podmínky a způsob uložení	19

Fotodokumentace 20

Textová příloha 24

Údaje pro knihovnickou databázi.....38

Zpráva obsahuje:

Počet stran celkem: 104

Počet textových stran: 24

Počet fotografií: 75

Autorem fotografií je Andrea Havlíčková.

Fotografie jsou v digitální podobě (CD) uloženy v archívu Fakulty restaurování Univerzity Pardubice.

1. 1. Úvod

- 1. Předmět restaurování:** Tapetové dveře z Velkého čínského salonku
ze SZ Veltrusy
- 2. Místo a rok vzniku:** asi 2. polovina 18. století, místo neurčeno
- 3. Autor:** neznámý
- 4. Pracovní číslování z roku 2003:** P13a
- 5. Rozměr panelu:** 1188 × 1217 × 1071 × 1120 mm
- 6. Rozměr rámu:** 1082 × 1205 × 1186 × 1070 mm
- 7. Materiál:** kombinovaný – lněné plátno s bílým podkladem, papír
pravděpodobně z bambusové buničiny
- 8. Technika:** klišová malba na plátně, kombinovaná s podkreslenou
akvarelovou a kvašovou malbou na papíře
- 9. Místo uložení:** SZ Veltrusy, 2. nadzemní patro
- 10. Zadavatel:** NPÚ územní pracoviště pro střední Čechy, Praha 3,
Sabinova ulice
- 11. Smlouva o zápůjčce č. / 01/2007** uzavřena podle §659 – 662 Občanského
zákoníku ČR
- 12. Zhotovitel:** Restaurátor Josef Čoban, akad. mal., Mejstříkova 609, 149 00
Praha 4 – Háje, IČO 43650635
- 13. Vedoucí akce:** ak. mal., Josef Čoban
- 14. Odpovědní restaurátoři:** ak. mal., Josef Čoban a BcA. Veronika Letrichová,
spolupráce BcA. Radomír Slovík
- 15. Restaurovala:** Andrea Havlíčková, studentka IV. ročníku Ateliéru
restaurování uměleckých děl na papíru
- 16. Termín započetí a ukončení akce:** leden 2007 - srpen 2007
- 17. Laboratorní průzkum:** Ing. Alena Hladíková, Ing. Milan Vlček,
Ing. Hana Paulusová, Ing. Miroslava Novotná, Csc., VŠCHT

1. 2. Typologický popis

Jedná se o tapetové dveře z Velkého čínského salonku na SZ Veltrusy o rozměrech 1825 × 1217 × 1071 × 1120 mm, provedené kombinovanou technikou klišové malby na plátně, upravené emulzním podkladem z vápence a olovnaté běloby.

Při horním levém rohu je umístěna malba na papíru, na které je vyobrazena část iluzivní čínské dřevěné skříňky se dvěma zásuvkami se zlacenými úchytkami a zátiším, tvořeným ovocem a nádobou s čínskými štětci. V iluzivně malované dřevěné rokokové kartuši v pravé spodní části panelu je zakomponována menší papírová aplikace s motivem kvetoucích máků a ptáčků. V případech obou aplikací se jedná o čínské motivy, pravděpodobně provedené technikou akvarelové a kvašové barvy na podkresbu. Kartuše tvoří součást iluzivně malovaného dřevěného rozvilinového rokokového rámce, který od kartuše pokračuje horizontálně ve spodní části doleva a nahoru podél okraje panelu, kde navazuje na rámec panelu P13. Povrch maleb na papíru a iluzivních dřevěných rámců je pokryt lakovou vrstvou.

Plátno, tkané plátěnou vazbou o hustotě vláken v průměru 15 na 15 na 1cm², je adjustováno na vyztužený dřevěný rám horní části dveří, spojený v čepech dřevěnými kolíčky, pomocí kovových hřebíků různého stáří a místy provizorně přichycené papírovou lepicí páskou. Horní okraj malby na plátně přesahuje rám a je podložený páskem vytepaného kovaného plechu, aby zakryl obvodovou spáru dveřního otvoru. Takto je upravena i pravá strana, kde byl plech vložen mezi připevněné křídýlko a nosnou podložku. Nahoře a dole z levé strany jsou v lištách rámu vyhloubeny otvory, kterými se dveře nasazují na panty, a tvoří tak součást velkého panelu P13.

1. 3. Popis poškození

Celý objekt je znečištěn silným nánosem prachu a jiných nečistot z obou stran. Nedokonalé vypnutí na rám mělo za následek zvlnění plátna v celé ploše. Kvůli povrchovému pnutí lepidel a působení vlhkosti došlo ke zvlnění maleb na papíru, které jasně způsobují další pnutí a vlnění plátna. Malba je destruována hustou sítí krakel s vyvstalými okraji, místy došlo k jejím značným ztrátám. Objekt nese stopy po předchozím restaurátorském zásahu ze 70. let 20. století, kdy také došlo k celoplošné přemalbě pozadí rokajových ornamentů. V té době byly vyspraveny trhliny na papírových částech, a chybějící místa byla doplněna japonským papírem a poškození retušována. Na počátku 21. století byla poškozená barevná vrstva zajištěna přelepou kvůli snímání celého panelu ze zdi. U maleb na papíru se jedná o čajový (?) papír lepený neznámým prostředkem. Barevná vrstva na plátně byla lokálně zpevněna 1,5 % Paraloidem B 72 v toluenu a fixována japonským papírem o nízké gramáži pomocí Tylosy MH 300 (1 % ve vodě). V místě původně krytém lištou se nachází původní barevná vrstva bez přemalby. Z rubové strany nahoře v místě pantu se nalézá plátěná záplata (9 × 12 cm). Zřetelně se zde rýsují nepravidelné obrysy maleb na papíru a malá malba na papíru je druhotně podlepena papírem pomocí silné vrstvy klihu. V místě velké malby na papíru je plocha plátna pokryta tmavými skvrnami. Po celé ploše plátna je možné pozorovat hrudky místy prosáklého podkladu.

1. 4. Restaurátorský záměr

Na základě námi provedeného průzkumu stavu a míry poškození objektu navrhujeme kompletní restaurování díla a to podle následujícího postupu:

1. Fotodokumentace (stav před, v průběhu a po restaurování).
2. Mechanické čištění (wishab, wallmaster, měkké štětce, vysavač).
3. Demontáž z rámu.
4. Mechanické čištění.
5. Zpevnění barevné vrstvy pozadí tepelnou aktivací paraloidu B 72 (elektrická špachtle při 60 °C).
6. Provedení strip lining – zesílení a rozšíření obvodových lemů – postupná aplikace holytexových pásků oboustranně napuštěných adhezivem Acrycleber 498 HV a plátěných pásu napuštěných akrylátovou dispezí (3 vrstvy 8% Perdix) a adhezivem Acrycleber 498 HV.
7. Napnutí na pomocný rám.
8. Sejmutí přelepů z barevné vrstvy pozadí (tamponování vlažnou vodou).
9. Sejmutí přelepů z maleb na papíru (tamponování horkou vodou).
10. Mikrobiologické stěry pomocí sterilních tampónů.
11. Odběr vzorků barevných vrstev, podkladu, vláken papíru a plátna k laboratornímu průzkumu.
12. Zpevnění barevné vrstvy z rubové strany (4 % Tylose MH 6000).
13. Průzkum – zkoušky odstraňování přemaleb pozadí a lakové vrstvy.
14. Průzkum v UV luminiscenci.
15. Měření pH plátna.
16. Snímání přemalby pozadí u malé malby na papíru.
17. Snímání maleb na papíru z textilní podložky pomocí parového skalpelu a ploché špachtle.
18. Měření pH papírových podložek.

19. Odkyselení papírových podložek na odsávacím stole (vodní lázeň + $\text{Mg}(\text{HCO}_3)_2 / \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$).
20. Sušení a lisování maleb na papíru.
21. Kašírování papírových částí (japonský papír, kašírovací směs z pšeničného škrobu, 1,5 % Tylose MH 6000 s přídavkem $\text{Mg}(\text{HCO}_3)_2 / \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$).
22. Doplnění chybějících papírových částí.
23. Imitativní retuše (akvarelové barvy Schmincke).
24. Snímání šedomodré přemalby z pozadí na textilní podložce (vlažná voda).
25. Vytmelení poškozených míst (zatónovaný emulzní křídový podklad).
26. Imitativní retuše (1, 5% Paraloid B 72 v etylalkoholu + pigmenty).
27. Kašírování maleb na papíru zpět na plátěnou podložku (kašírovací směs z rýžového škrobu, 1, 5 % Tylose MH 6000 s přídavkem $\text{Mg}(\text{HCO}_3)_2 / \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$).
28. Dokončení imitativních retuší.

1. 5. Postup restaurátorských prací

- Fotodokumentace díla před restaurováním z líce i rubu, celkové pohledy a detaily. Fotodokumentace byla dále pořizována i v průběhu restaurátorských prací a po jejich ukončení.

- Mechanické čištění objektu bylo prováděno za pomoci houbiček, pryží (wishab, wallmaster), měkkých štětců a vysavače.

- Poté jsme tapetu demontovali z rámu a znovu mechanicky očistili. Z rubu objektu byly odstraněny prosáklé přebytky zaschlého podkladu, zbytky přišitého plátěného křídla a nános pravděpodobně novodobého lepidla z levého horního rohu (toluen).

- Následovalo zpevnění barevné vrstvy pozadí tepelnou aktivací adheziva Paraloid B 72 pomocí elektrická špachtle při 60°C.

- Dále jsme rozžehlili okraje plátna a postupně po obvodu aplikovali holytexové pásy oboustranně napuštěné adhezivem Akrycleber 498 HV a plátěných pásů, které jsme impregnovali vodnou akrylátovou disperzí (3 vrstvy 8% perdis) a pak několika nátěry adheziva akrycleber 498 HV. V obou případech jsme lepidlo aktivovali acetonem a pásy přizhhlili pomocí elektrické špachtle přes silikonový papír.

- Tapetu s rozšířenými a zesílenými lemy (strip lining) jsme napnuli na pomocný rám a přistoupili k snímání přelepů z barevné vrstvy pozadí na textilní podložce (tamponování vlažnou vodou). Poté jsme opatrně po malých částech sundali přeplepy z papírových aplikací (tamponování vlažnou vodou).

- Rezavé skvrny na plátně v místech, kde byly připevněny kovové pásy, jsme stabilizovali 3 % roztokem fluoridu draselného ve vodě.

- Následně jsme sejmuli z povrchu tapet stěry pro mikrobiologickou analýzu pomocí sterilních tampónů připravených v SOA v Praze. Výsledek analýzy byl negativní.

- Za účelem laboratorního zkoumání byly odebrány vzorky barevných vrstev, podkladu, vláken papíru a plátna.

- Zpevnění barevné vrstvy a křídového podkladu bylo provedeno vpravením 4 % Tylose MH 6000 z rubové strany a následným zažehlením do sucha přes holytex. Barevná vrstva byla také podložena holytexem, který byl často vyměňován.
- Poté bylo přistoupeno ke zkouškám odstraňování přemaleb pozadí a lakové vrstvy. V případě přemalby pozadí se nám osvědčilo naměkčení barevné vrstvy 2 % Tylose MH 6000 v kombinaci se studenou vodou. Tmavší barva stínů se dala sejmut pouze směsí voda + toluen, 25 % čpavková voda + toluen + ethanol, kterým bylo provedeno i dočištění.
- V rámci zjišťování míry retuší a přemaleb byl proveden průzkum barevné vrstvy v UV luminiscenci. Vzdálenost výbojky byla přibližně 1 m, použita byla výbojka firmy Narva 125W cca 260-280 nm, čirý filtr firmy Rowi a Orwo Gs – středně žlutý.
- pH plátna v místě klišové malby se pohybovalo v rozmezí 6,2 – 6,4, pod malbami na papíru 7 – 7,3.
- Přemalby pozadí u malé papírové aplikace jsme prováděli mechanicky pomocí skalpelu.
- Před snímáním maleb na papíru pomocí parového skalpelu a ploché špachtle jsme lokálně zpevnili barevnou vrstvu malé malby na papíru 2 % paraloidem B 72 a celoplošně zajistili trhliny japanem nízké gramáže (4 % Tylosa MH 6000). Barevnou vrstvu velké malby na papíru jsme zpevnili 2 % Kucelem G v etylalkoholu a trhliny zajistili stejným způsobem jako u malé.
- Papírové podložky, jejichž pH se pohybovalo v rozmezí 5 – 5,8, jsme odkyselili na podtlakovém odsávacím stole pomocí filtračních papírů napuštěných roztokem $Mg(HCO_3)_2$ / $Ca(HCO_3)_2$ jehož hodnota pH byla 9. Při tomto zásahu jsme odstranili i navlhčené zajišťovací přelepy z japanu.
- Po odkyselení jsme tyto papírové části sušili a lisovali.
- Po vysušení a lisování v lise, jsme papírové části kaširovali na japonský papír lepidlem připraveným z pšeničného škrobu, 1,5 % Tylose MH 6000 s přídavkem $Mg(HCO_3)_2$ / $Ca(HCO_3)_2$.

- Chybějící části jsme doplnili papírem vlastní výroby (směs destilované vody, Glutolinu a zatónované papírové suspenze, Rybacelová žluť D3R, Saturnová hněd' L26, Saturnová šed')
- Doplněná místa jsme izolovali 2 % roztokem Klucelu G v etylalkoholu a vyretušovali imitativním způsobem akvarelovými barvami Schmincke.
- Poškozená místa na plátně jsme ošetřili těmito způsoby: trhliny jsme zacelili polyamidovým práškem při teplotě 60 °C a rovinu podložky zajistili záplatou z holytexu napuštěného adhezivem Akrylkleber 496 HV, který jsme použili ke zpevnění oslabených míst. Chybějící části plátna jsme doplnili vyloženým plátnem podobného vzhledu a tloušťky.
- Souvislou šedomodrou přemalbu z pozadí klišové malby na textilní podložce jsme sejmuli způsobem jako při zkoušce odstraňování přemaleb.
- Po odstranění přemalby bylo nutno některá poškozená místa lokálně zpevnit. Na základě zkoušek jsme použili 4% vodný roztok adheziva Akrylkleber 496 HV ve vodě, který jsme aplikovali po předchozí penetraci toluenem.
- Během papírových částí došlo ke ztrátám podkladu na plátně, který bylo nutno doplnit. Použili jsme pigmenty dobarvený emulzní křídový podklad, který jsme po vyschnutí vytvrdili 4 % formaldehydem ve vodě. Podklad jsme použili stejného složení, jako v případě tmelů.
- Před tmelením jsme poškozená místa podkladu a podložky lokálně izolovali 1,5 % Paraloidem B 72 v etylalkoholu. A následně tmelili emulzním křídovým podkladem (3 díly 7 % klišové vody z kožního klišu, 2 díly plavené křídý, 1 díl titanové běloby, necelý vaječný žloutek, pár kapek polymerovaného lněného oleje - 5 kapek na 2 litry podkladu, kapka fungicidního prostředku Lautercit.
- Zákaly z barevných vrstev jsme regenerovali aplikací roztoku etylmetylketonu a etylalkohol v poměru 1:1. Místa bylo nutné před aplikací jemně zvlhčit destilovanou vodou × etylalkoholem.
- Povrch tmelu na textilní podložce jsme izolovali běleným šelakem v etylalkoholu a retušovali imitativním způsobem barevnými pigmenty pojenými 1,5 % Paraloidem B 72 v etylalkoholu.

- Papírové části jsme nakaširovali zpět na plátěnou podložku kaširovací směsí z rýžového škrobu, 1,5 % Tylose MH 6000 s přídavkem $\text{Mg}(\text{HCO}_3)_2 / \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$
- Matná vyretušovaná místa na klišové malbě v iluzivních rámech jsme izolovali 5% Paraloidem B 72.
- Demontovaný pruh malby (křídélko při pravém okraji) jsme uložili do dvojitého ochranného pouzdra z alkalické lepenky.
- Dřevěný rám byl po očištění a truhlářských opravách konzervován 5 % Paraloidem B 72 v Toluenu.

1. 6. Seznam použitých materiálů

- Akrylátová disperze Acrylkleber 498- HV (Lascaux Colours & Restauro)
- Akrylátová disperze Acrylkleber 498- 20X (Lascaux Colours & Restauro)
- Akrylátová disperze Perdix 2802 - 8% vodný roztok (ChZ Sokolov)
- Akvarelové barvy Schmincke
- Barvy Rybacelová žluť D3R, Saturnová šed', Saturnová hněd' L2G (OSTACOLOR, a. s. Pardubice) – vodné roztoky
- Bělený šelak (Zlatá Loď)
- Čpavková voda - 25% vodný roztok
- Destilovaná voda
- Etylalkohol
- Fluorid draselný 3 % vodný roztok
- Formaldehyd- 4% vodný roztok
- Japonský papír KAWASHAHI 35g/m² (Ceiba)
- Japonský papír TENGUJO KASHMIR 8, 6g/m² (Ceiba)
- Karboxymethylcelulóza Tylose KMC 6000(Ceiba)
- Klucel G (Geräte, Material und Werkzeug für Papierretsauroren. Gabi Kleindorfer) – 1,5% a 2% roztok v etanolu
- kopolymer ethylmetakrylátu s methylakrylátemParaloid B 72 (Röhm & Haas, USA) - 0,5 % až 5% roztoky v toluenu
- Kožní klíč Topaz II (Ceiba)
- Lautercit - Acetát aminu kyseliny kokosové - (fungicidní prostředek, Qualichem, Mělník s. r. o.) 1: 9 s vodou
- Lněné plátno (výrobce neuvedený, Zlatá loď Praha)
- Lněný polymerovaný olej (UMPTON)
- Metylcelulosa Glutolin L (výrobce: Kalle GmbH & Co. KG, Renovierungsprodukte, D-65025 Wiesbaden, Německo)
- Methylethylketon
- Methylhydroxyethylcelulóza Tylose MH 6000 (Ceiba)- 0, 5% až 4%

- Netkaná polyesterová textilie Holytex (Ceiba)
- Odkyselovací lázeň- vodný roztok $\text{Mg}(\text{HCO}_3)_2$, $\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$
- Papírovina – 60% bavlna, 40% len (Velké Losiny)
- Pigmenty (Kremer a další, distribuce Zlatá loď Praha)
- Plavená křída (KITTFORT PRAHA)
- Polyamid-Textil- Schweisspulver 5065 (Lascaux Colours & Restauro)
- Polyvinylalkohol MOWIOL (BASF) - 2% vodný roztok
- Pryže Wishab (Ceiba)
- Pšeničný škrob (Ceiba)
- Rýžový škrob (Ceiba)
- Titanová běloba
- Toluén
- Vata

1. 7. Podmínky a způsob uložení

Doporučujeme objekt uložit v bezprašném prostředí při relativní vlhkosti 40 % až 55 % max., doporučená teplota +19 až +21°C, při osvětlení max. 50 lx. Umístit mimo zdroje sálavého tepla, zabránit náhlým a extrémním změnám teplot a vlhkostí.

V Litomyšli 20. 08. 2007

Fotodokumentace

Seznam fotografií

- Obr. 1 Stav před restaurováním – celkový pohled z líce, stav objektu po převzetí.
- Obr. 2 Stav před restaurováním – líc, detail poškození – krakeláž barevné vrstvy.
- Obr. 3 Stav před restaurováním – líc, detail poškození – deformace podložky a malby protlačením hran dřevěných konstrukcí.
- Obr. 4 Stav před restaurováním – líc, detail poškození – nerovnosti povrchu.
- Obr. 5 Stav před restaurováním – líc, detail poškození – nerovnosti povrchu.
- Obr. 6 Stav před restaurováním – líc, pravá strana, detail poškození – krakeláž barevné vrstvy, podél okraje je patrná hrana křídélka.
- Obr. 7 Stav před restaurováním – líc, detail poškození – krakeláž barevné vrstvy, křídélko, zpod křídélka reliéfně vystupuje kovový obvodový pás.
- Obr. 8 Stav před restaurováním – líc, spodní pravý roh, detail poškození – krakeláž barevné vrstvy, křídélko, otvor pro zámek a kliku, zvlněná podložka.
- Obr. 9 Stav před restaurováním – líc, spodní levý roh, detail poškození – krakeláž barevné vrstvy, zbytky plátna tvořícího část pantu.
- Obr. 10 Stav před restaurováním – líc, detail kovového pásu při horním okraji.
- Obr. 11 Stav před restaurováním – líc, detail přelepené velké papírové aplikace.
- Obr. 12 Stav před restaurováním – líc, detail přelepené malé papírové aplikace.
- Obr. 13 Stav před restaurováním – pohled z levé pantové strany.
- Obr. 14 Stav před restaurováním – pohled z horní strany, patrný vyčnívající kovový obvodový pás.
- Obr. 15 stav před restaurováním – celkový pohled z rubu.
- Obr. 16 Stav před restaurováním – rub, detail poškození, tmavé zatekliny v místě trhlin na papírové aplikaci, vydutě způsobené nesoudržností papíru a plátna.
- Obr. 17 Stav před restaurováním – rub, detail poškození – zvlnění plátna a papírový přelep.

- Obr. 18 Stav před restaurováním – rub, detail poškození – zbytky šepsu, zatekliny ohraničující krájely barevné vrstvy.
- Obr. 19 Stav před restaurováním – rub, levý spodní roh.
- Obr. 20 Stav před restaurováním – rub, pravý spodní roh.
- Obr. 21 Stav během restaurování – celkový pohled na rub po demontáži a očištění.
- Obr. 22 Stav během restaurování – celkový pohled na rub v razantním bočním osvětlení, dobře viditelné jsou nerovnosti plátěné podložky.
- Obr. 23 Stav během restaurování – detail rozevřeného křídélka při pravé straně.
- Obr. 24 Stav během restaurování – rub po vyžehlení okrajů a aplikaci holytexových pásků.
- Obr. 25 Stav během restaurování – rub, detail po odstranění zbytků nití.
- Obr. 26 Stav během restaurování – rub, detail rohu po zajištění trhlin před aplikací plátěných pásků.
- Obr. 27 Stav během restaurování – zajištění trhlin holytexovými pásky.
- Obr. 28 Stav během restaurování – zajištění trhlin holytexovými pásky.
- Obr. 29 Celkový pohled po napnutí na pomocný rám a sejmutí přelepů.
Při spodním okraji jsou patrné zkoušky odstraňování lakové vrstvy.
- Obr. 30 Pohled z líce po sejmutí přelepů. Označená místa odběru vzorků.
- Obr. 31 Pohled z líce po sejmutí přelepů – malá malba na papíru.
- Obr. 32 Pohled z líce po sundání přelepů – velká malba na papíru.
- Obr. 33 Detail poškození – trhliny a ztráta barevné vrstvy.
- Obr. 34 Detail poškození – krakeláž a odlupování se barevné vrstvy.
- Obr. 35 Detail poškození – krakeláž a odlupování se barevné vrstvy.
- Obr. 36 Detail poškození – krakeláž a odlupování se barevné vrstvy.
- Obr. 37 Detail poškození – krakeláž a odlupování se barevné vrstvy.
- Obr. 38 Detail poškození – otvory po zámku a klíče, kde se zachovala původní barevná vrstva.
- Obr. 39 Detail, zkouška snímání přemalby z pozadí malé malby na papíru.
- Obr. 40 Malá malba na papíru po odstranění přemalby z pozadí.
- Obr. 41 Malá malba na papíru – rub po sejmutí z plátěné podložky.

- Obr. 42 Plátno po sejmutí malé malby na papíru.
- Obr. 43 Vyčištěné, vysrážené a vyspravené plátno.
- Obr. 44 Malá malby na papíru – místo zkoumané v UV luminiscenci.
- Obr. 45 Malá malba na papíru – foto v UV luminiscenci čirý filtr Rowi, výbojka Narwa 125W.
- Obr. 46 Malá malba na papíru – foto v UV luminiscenci středně žlutý filtr OrwoG3, výbojka Narwa 125W.
- Obr. 47 Celkový pohled na tapetu po sejmutí papírových částí a zpevnění barevné vrstvy. Průběh zkoušek odstraňování přemalby z pozadí.
- Obr. 48 Detail sondy – zkouška odstraňování přemalby.
- Obr. 49 Pohled na odkrytou část dekorativní rozviliny přemalovanou v 60. letech.
- Obr. 50 Detail poškození – průběh snímání přemalby.
- Obr. 51 Detail poškození – průběh snímání přemalby.
- Obr. 52 Detail části se zachovalou šelakovou vrstvou – průběh snímání přemalby.
- Obr. 53 Detail poškození – průběh snímání přemalby.
- Obr. 54 Detail poškození – průběh snímání přemalby.
- Obr. 55 Celkový pohled po sejmutí přemalby.
- Obr. 56 Detail po sejmutí přemalby a dočištění.
- Obr. 57 Detail vyspravení plátna.
- Obr. 58 Detail vyspravení plátna.
- Obr. 59 Celkový pohled po vytmelení defektů a obnovení podkladu pod malby na papíru.
- Obr. 60 Detail po vytmelení defektů.
- Obr. 61 Detail po vytmelení defektů.
- Obr. 62 Detail po vytmelení defektů.
- Obr. 63 Detail po vytmelení defektů.
- Obr. 64 Detail po vytmelení defektů.
- Obr. 65 Detail po vytmelení defektů.
- Obr. 66 Malá malba na papíru po očištění a kaširování.
- Obr. 67 Malá malba na papíru po vyspravení chybějících míst.

- Obr. 68 Malá malba na papíru, rub.
- Obr. 69 Velká malba na papíru, rub.
- Obr. 70 Velká malba na papíru – detail rubu, číslo archu.
- Obr. 71 Velká papírová aplikace – líc po vyspravení a kašírování.
- Obr. 72 Velká papírová aplikace – závěrečný stav po retuších.
- Obr. 73 Malá papírová aplikace – závěrečný stav po retuších.
- Obr. 74 Celkový pohled – líc, závěrečný stav po retuších.
- Obr. 75 Celkový pohled – rub, závěrečný stav.

Textová příloha

Laboratorní zpráva – Chemicko-technologický průzkum barevných vrstev a vlákninového složení, Tapety z velkého čínského salónku na zámku Veltrusy, Ing. Alena Hladíková, Litomyšl 2007, ve spolupráci s Ing. Milanem Vlčekem (UPCE), Ing. Hanou Paulusovou (SOA Praha)

Laboratorní zpráva – Analýza vzorků z tapet čínského salónku, Zámek Veltrusy. Metoda infračervené spektroskopie. Ing. Miroslava Novotná, Csc., Praha 2007-08-11

Dokumentaci vypracovala: Andrea Havlíčková
Počet vyhotovení restaurátorské dokumentace: 1
Místo uložení dokumentace: Univerzita Pardubice,
Fakulta restaurování, archiv školy
Jiráskova 3, 50701 Litomyšl

©

Dokumentace je chráněna jako vědecké, literární a umělecké ve smyslu zákona číslo 121/2000 Sb. v úplném znění (autorský zákon) s tím, že právo k užití pro restaurování ve smyslu zákona číslo 122/2000 Sb. v plném znění (o ochraně sbírek muzejní povahy) má vlastník.

Prohlašuji, že jsem použila při restaurování pouze materiálů a postupů uvedených v této restaurátorské dokumentaci. Nejsem si vědoma nových zjištění a skutečností na restaurované památce, které by nebyly uvedeny v této dokumentaci.
Prohlašuji, že restaurátorský zásah byl proveden v mezích určených zadáním.

V Litomyšli dne 20. 08. 2007

.....
restaurátor
Andrea Havlíčková

.....
zodpovědný restaurátor
Ak. mal. Josef Čoban

Obsah:

2. Václav Sivko, K – 2865, „Návrh na gobelín“	26
<u>Restaurátorská dokumentace</u>	
2. 1. Úvod.....	27
2. 2. Typologický popis	28
2. 3. Popis poškození	29
2. 4. Restaurátorský záměr	30
2. 5. Postup restaurátorských prací	31
2. 6. Seznam použitých materiálů	33
2. 7. Doporučené podmínky a způsob uložení	34
Fotodokumentace	35
Textová příloha	37

Zpráva obsahuje:

Počet stran celkem: 28

Počet textových stran: 13

Počet fotografií: 26

Autorem fotografií je Andrea Havlíčková.

Fotografie jsou v digitální podobě (CD) uloženy v archivu Fakulty restaurování Univerzity Pardubice.

1. Úvod

- 1. Předmět restaurování:** Návrh na gobelín bez názvu
- 2. Místo a rok vzniku:** nedatováno, 1. polovina 20. století
- 3. Autor:** Václav Sivko
- 4. Inventární číslo:** k - 2865
- 5. Rozměr listu:** 600 × 785 mm
- 6. Rozměr lepenky:** 640 × 865 mm
- 7. Materiál:** strojový papír kaširovaný na lepence
- 8. Technika:** akvarel kombinovaný s pastelem
- 9. Místo uložení:** Galerie hlavního města Prahy
- 10. Zadavatel:** Galerie hlavního města Prahy
- 11. Smlouva o zápůjčce č. / 04/ 2006**
- 12. Zhotovitel:** Fakulta restaurování Univerzity Pardubice (UPce),
Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl
- 13. Vedoucí akce:** ak. mal., Josef Čoban
- 14. Odpovědní restaurátoři:** ak. mal., Josef Čoban a BcA. Veronika Letrichová
- 15. Restaurovala:** Andrea Havlíčková, studentka IV. ročníku Ateliéru
restaurování uměleckých děl na papíru
- 16. Termín započetí a ukončení akce:** leden 2007 - srpen 2007
- 17. Laboratorní průzkum:** Ing. Alena Hladíková,

2. Typologický popis

Předmětem restaurátorského zásahu je dílo Václava Sivka provedené kombinovanou technikou akvarel – pastel na strojovém papíře. Dílo je nakaširováno na pomocnou podložku – lepenku.

Ustředním motivem je skupinový rodinný portrét zasazený v dekorativně pojednaném pozadí, které je tvořeno částí domku. Vyobrazeno je celkem sedm osob, zleva: pod dvěma okny stojí otec rodiny, opírající se o židli, na které sedí babička, které se vrhá do náruče vnouček. Střed kompozice tvoří stojící matka s nahým dítětem v náruči. Skupinu uzavírá sedící dvojice – děd s vnučkou. V pravém rohu výjevu je umístěný květináč s pnoucí se rostlinou, která tak vytváří dekorativní orámování pravé části obrazu. Pod oknem při levém okraji jsou vyobrazeny pracovní nástroje. Výjev je orámován světle modro-zeleným pruhem akvarelové barvy.

3. Popis poškození

Dílo bylo uloženo v depozitáři zatopeném během povodně v roce 2002 a vykazuje poškození tomu odpovídající. Povrchový typický charakter pastelu je smytý. Papírová podložka má potřhané okraje, místy chybí kusy papírové hmoty, trhliny po celé délce obvodu jsou až 6cm dlouhé. Po celé ploše díla ulpívají nánosy křehké a špíny, více jsou znečištěny okraje. Papírové podložky původní i pomocná jsou vlivem působení vody zprohýbány. Místy, kde došlo k vymytí nebo degradaci lepidla, použitého ke kaširování jsou podložky oddělené a vznikli výdutě.

4. Restaurátorský záměr

Na základě námi provedeného průzkumu stavu a míry poškození objektu (měření pH: lepenka 5,5 - 5,6; rozpustnost barevné vrstvy: nerozpouští se vodou ani etylalkoholem, jen místy se uvolňují barevné částičky pastelu), navrhujeme kompletní restaurování díla podle následujícího postupu:

1. Fotodokumentace (stav před, v průběhu a po restaurování)
2. Odebrání vzorků mikrobiologického napadení.
3. Mechanické čištění (wishab, wallmaster, měkké štětce)
4. Odstranění pomocné kaširované podložky (mechanicky, zvlhčování vodou pomocí vatových tampónů)
5. Zkouška rozpustnosti lepidla pomocné podložky (voda, organická rozpouštědla)
6. Mokré čištění rubu původní podložky na vodní hladině nebo na vlhkých papírech / goratexu.
7. Dolívání chybějících částí papíru (papírová suspenze)
8. Doklizení (Tylosa MH 300 0,5 - 1 %)
9. Vyspravení trhlin (japonský papír, Tylose MH 6000 4%)
10. Lisování - sušení
11. Měření pH
12. Odkyselení (MMMK v metylalkoholu, na vodní hladině nebo na odsávacím stole)
13. Měření pH
14. Kaširování na japonský papír (Tylosa MH 6000 4% a pšeničný škrob v poměru 1:1)
15. Imitativní retuše (akvarelové barvy, rozetřený pastel)
16. Adjustace díla

5. Postup restaurátorských prací

- Fotodokumentace díla před restaurováním z líce i rubu, celkové pohledy a detaily. Fotodokumentace byla dále pořizována i v průběhu restaurátorských prací a po jejich ukončení.
- Následovaly stěry pro mikrobiologickou analýzu pomocí sterilních tampónů připravených v SÚA v Praze. Výsledek analýzy byl negativní (viz. příloha této dokumentace).
- Mechanické čištění objektu bylo prováděno za pomoci houbiček, drolivých pryží a kaučukové gumy (wishab, wallmaster, měkké štětce).
- Pomocná kaširovaná podložka byla odstraněna mechanicky pomocí skalpelu. Odstraňovaná lepenka byla zvlhčována vodou pomocí vatových tampónů.
- Ze zkoušek rozpustnosti barevné vrstvy vodou, provedených před započítím restaurátorských prací, jsme věděli, že barevná vrstva přímo rozpustná není, pouze ve vlhkém stavu není odolná otěru. Lepidlo, které bylo v minulosti použito ke kaširování, vodě odolné není, a tak jsme se rozhodli jeho zbytky odstranit během čištění a odkyselování na odsávacím stole. Při tomto procesu jsme použili filtrační papíry postupně napuštěné demineralizovanou vodou a následně alkalickým roztokem $Mg(HCO_3)_2$, $Ca(HCO_3)_2$, jež měl hodnotu pH 9.
- Po vysušení a vylisování jsme přistoupili k odstraňování klišových nánosů pomocí parového skalpelu a vatových tampónů.
- Defekty byly na odsávacím stole dolity papírovou suspenzí zatónovanou do barevnosti blížící se barvě původního papíru. (směs destilované vody, Glutolinu a papírové buničiny, Rybacelová žluť D3R, Saturnová hněď L26, Saturnová šed') Doplnění papírovinou bylo prováděno na provlhčeném objektu v klimatizační komoře. Dolévalo se z rubu papírové podložky položené lícem na podpůrnou podložku (holytex). Střed díla s barevnou vrstvou byl zespodu i vrchu vykryt melinexovou folií. Bylo postupně nanášeno 5 - 10 vrstev papíroviny.
- Po vysušení a vylisování objektu následovalo zpevnění zlomů a trhlin japonským papírem. Jako lepidla bylo užito Tylose MH 6000 4% roztok.

- pH odkyseleného díla se pohybovalo v hodnotách 6,7 -7,2.
- Na závěr byly na objektu provedeny lokální imitativní retuše akvarelovými barvami Schmincke. Místa určená k retuši byla izolována nátěrem 2 % roztoku Klucel G v etylalkoholu. Po vyretušování byly oříznuty přebytky dolité papíroviny.
- Objekt byl vložen do složky z alkalické lepenky. Na lícovou stranu byla položena ochranná melinexová fólie stejného formátu jako složka.

6. Seznam použitých materiálů

- Akvarelové barvy Schmincke
- Barvy Rybacelová žluť D3R, Saturnová šed', Saturnová hněd' L2G (OSTACOLOR, a. s. Pardubice) – vodné roztoky
- Destilovaná voda
- Japonský papír TENGUJO KASHMIR 8, 6g/m² (Ceiba)
- Klucel G (Geräte, Material und Werkzeug für Papierretsauratoren. Gabi Kleindorfer) – 2% roztok v etanolu
- Metylcelulosa Glutolin L (výrobce: Kalle GmbH & Co. KG, Renovierungsprodukte, D-65025 Wiesbaden, Německo)
- Methylhydroxyethylcelulóza Tylose MH 300 -0, 5% roztok, 1% roztok (Ceiba)
- Methylhydroxyethylcelulóza Tylose MH 6000 (Ceiba)- 4 % vodný roztok
- Netkaná polyesterová textilie Holytex (Ceiba)
- Odkyselovací lázeň- vodný roztok Mg(HCO₃)₂, Ca(HCO₃)₂
- Papírovina – 60% bavlna, 40% len (Velké Losiny)
- Pryže Wishab (Ceiba)
- Vata

7. Doporučené podmínky a způsob uložení

Doporučujeme objekt skladovat v bezprašném prostředí a ochranné složce, relativní vlhkost v úložném prostoru 50% až 55% max., doporučená teplota +19 až +21 °C, při osvětlení max. 50 lx. Nedoporučujeme vystavení díla v dopadajícím přímém denním světle. Umístit mimo zdroje sálavého tepla, zabránit náhlým a extrémním změnám teplot a vlhkostí.

V Litomyšli 20. 08. 2007

Fotodokumentace

Seznam fotografií

- Obr. 1 Stav před restaurováním – celkový pohled z líce, stav objektu po převzetí.
- Obr. 2 Stav před restaurováním – spodní okraj, detail poškození: znečištění, trhliny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 3 Stav před restaurováním – spodní okraj, detail poškození: znečištění, trhliny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 4 Stav před restaurováním – horní okraj, detail poškození: znečištění, trhliny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 5 Stav před restaurováním – spodní okraj, detail poškození: znečištění, vydutiny, trhliny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 6 Stav před restaurováním – spodní pravý roh, detail poškození: znečištění, trhliny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 7 Stav před restaurováním – horní okraj v levé části, detail poškození: znečištění, trhliny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 8 Stav před restaurováním – pravý spodní roh, detail poškození: znečištění, vydutiny, chybějící papírová hmota.
- Obr. 9 Stav před restaurováním – celkový pohled, rub, stav objektu po převzetí.
- Obr. 10 Stav před restaurováním – detail rubu, identifikační štítek a číslo.
- Obr. 11 Stav před restaurováním – rub, detail poškození.
- Obr. 12 Stav během restaurování – celkový pohled z líce po odstranění druhořadé podložky.
- Obr. 13 Stav během restaurování – celkový pohled z rubu po odstranění druhořadé podložky.
- Obr. 14 Stav po vyčištění a odkyselení – celkový pohled z líce.
- Obr. 15 Stav po vyčištění, odkyselení – celkový pohled z rubu.
- Obr. 16 Pracovní snímek – čištění a odkyselování na odsávacím stole.
- Obr. 17 Stav po odstranění klišových nánosů, detail pravého okraje.
- Obr. 18 Stav po odstranění klišových nánosů, detail spodního okraje.
- Obr. 19 Stav po odstranění klišových nánosů, detail spodního okraje.

- Obr. 20 Stav po odstranění kličových nánosů, detail horního okraje.
- Obr. 21 Stav po dolití papírovinou – celkový pohled, líc.
- Obr. 22 Stav po dolití papírovinou – celkový pohled, rub.
- Obr. 23 Stav po vyretušování a oříznutí – detail levého spodního rohu.
- Obr. 24 Stav po vyretušování a oříznutí – detail pravého spodního rohu.
- Obr. 25 Stav po vyretušování a oříznutí – celkový pohled z líce.
- Obr. 26 Stav po vyretušování a oříznutí – celkový pohled z rubu.

Textová příloha

Laboratorní zpráva – Chemicko-technologický průzkum vlákninového složení papíru díla Václava Sivka, kombinovaná technika, Ing. Alena Hladíková, Litomyšl 2007

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	1/ Tapetové dveře ze souboru barokních tapet od neznámých autorů v tzv. Velkém čínském salonku, Státní zámek Veltrusy. 2/ Václav Sivko, K - 2865, "Návrh na gobelín."
Autor práce	Andrea Havlíčková
Obor	Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíře a souvisejících materiálech
Rok obhajoby	2007
Vedoucí práce	akad. mal. a restaurátor Josef Čoban
Anotace	Hlavní částí práce je restaurování výše uvedených děl na základě technologického a vizuálního průzkumu.
Klíčová slova	Tapety, čínské malované tapety, tapety s dřevorytovým podkladem, barokní tapety, klišová malba, SZ Veltrusy, rod Chodků, iluzivní dekor, dolomitický vápenec, indigo